

Monumentnummer*: 530835

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijkmonument
Inschrijving register* 26 april 2010
Kadaster deel/nr 82977/43

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>		<i>Provincie*</i>				
Rotterdam	Rotterdam		Zuid-Holland				
<i>Straat*</i>	<i>Nr*</i>	<i>House letter*</i>	<i>Toev.*</i>	<i>Postcode*</i>	<i>Woonplaats*</i>	<i>Situering</i>	<i>Locatie</i>
Goudsesingel	82			3011 KD	Rotterdam		
Achterklooster	1			3011 RA	Rotterdam		
Achterklooster	7			3011 RA	Rotterdam		
Achterklooster	9			3011 RA	Rotterdam		
Achterklooster	11			3011 RA	Rotterdam		
Goudsesingel	52			3011 KD	Rotterdam		
Goudsesingel	56			3011 KD	Rotterdam		
Goudsesingel	58			3011 KD	Rotterdam		
Goudsesingel	60			3011 KD	Rotterdam		
Goudsesingel	62			3011 KD	Rotterdam		
Goudsesingel	64			3011 KD	Rotterdam		
Goudsesingel	66		1	3011 KD	Rotterdam		
Goudsesingel	68			3011 KD	Rotterdam		
Goudsesingel	70			3011 KD	Rotterdam		
Goudsesingel	72			3011 KD	Rotterdam		
Goudsesingel	74			3011 KD	Rotterdam		
Goudsesingel	76			3011 KD	Rotterdam		
Goudsesingel	78			3011 KD	Rotterdam		
Goudsesingel	80			3011 KD	Rotterdam		
Goudsesingel	82 A	A		3011 KD	Rotterdam		
Goudsesingel	84			3011 KD	Rotterdam		

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

<i>Straat*</i>	<i>Nr*</i>	<i>House letter*</i>	<i>Toev.*</i>	<i>Postcode*</i>	<i>Woonplaats*</i>	<i>Situering</i>	<i>Locatie</i>
Goudsesingel	66		II	3011 KD	Rotterdam		
Goudsesingel	66		III	3011 KD	Rotterdam		
Goudsesingel	66		IV	3011 KD	Rotterdam		
Goudsesingel	66 V	V		3011 KD	Rotterdam		
Goudsesingel	66		VI	3011 KD	Rotterdam		
Goudsesingel	66		BG	3011 KD	Rotterdam		
Goudsesingel	66		EN	3011 KD	Rotterdam		
Goudsesingel	66		KE	3011 KD	Rotterdam		
Goudsesingel	88			3011 KD	Rotterdam		
Goudsesingel	92			3011 KD	Rotterdam		
Goudsesingel	94			3011 KD	Rotterdam		
Goudsesingel	112			3011 KD	Rotterdam		
Goudsesingel	118			3011 KD	Rotterdam		
Goudsesingel	122			3011 KD	Rotterdam		
Goudsesingel	124			3011 KD	Rotterdam		
Goudsesingel	96			3011 KD	Rotterdam		
Goudsesingel	98			3011 KD	Rotterdam		
Goudsesingel	100			3011 KD	Rotterdam		
Goudsesingel	102			3011 KD	Rotterdam		
Goudsesingel	104			3011 KD	Rotterdam		
Goudsesingel	106			3011 KD	Rotterdam		
Goudsesingel	108			3011 KD	Rotterdam		
Goudsesingel	128			3011 KD	Rotterdam		
Goudsesingel	150			3011 KD	Rotterdam		
Goudsesingel	156			3011 KD	Rotterdam		
Goudsesingel	152			3011 KD	Rotterdam		
Goudsesingel	172			3011 KD	Rotterdam		
Goudsesingel	178			3011 KD	Rotterdam		
Goudsesingel	182			3011 KD	Rotterdam		
Goudsesingel	200			3011 KD	Rotterdam		
Goudsesingel	132			3011 KD	Rotterdam		
Goudsesingel	134			3011 KD	Rotterdam		
Goudsesingel	136			3011 KD	Rotterdam		
Goudsesingel	138			3011 KD	Rotterdam		
Goudsesingel	140			3011 KD	Rotterdam		

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

<i>Straat*</i>	<i>Nr*</i>	<i>House letter*</i>	<i>Toev.*</i>	<i>Postcode*</i>	<i>Woonplaats*</i>	<i>Situering</i>	<i>Locatie</i>
Goudsesingel	142			3011 KD	Rotterdam		
Goudsewagenstraat	5			3011 RH	Rotterdam		
Goudsesingel	158			3011 KD	Rotterdam		
Goudsesingel	160			3011 KD	Rotterdam		
Goudsesingel	162			3011 KD	Rotterdam		
Goudsesingel	164			3011 KD	Rotterdam		
Goudsesingel	166			3011 KD	Rotterdam		
Goudsesingel	168			3011 KD	Rotterdam		
Goudsesingel	184			3011 KD	Rotterdam		
Goudsesingel	186			3011 KD	Rotterdam		
Goudsesingel	188			3011 KD	Rotterdam		
Goudsesingel	190			3011 KD	Rotterdam		
Goudsesingel	192			3011 KD	Rotterdam		
Goudsesingel	204			3011 KD	Rotterdam		
Goudsesingel	206			3011 KD	Rotterdam		
Goudsesingel	208			3011 KD	Rotterdam		
Goudsesingel	210			3011 KD	Rotterdam		
Goudsesingel	212			3011 KD	Rotterdam		
Goudsesingel	214			3011 KD	Rotterdam		
Kipstraat	4			3011 RT	Rotterdam		
Kipstraat	6			3011 RT	Rotterdam		
Kipstraat	8			3011 RT	Rotterdam		
Kipstraat	10			3011 RT	Rotterdam		
Kipstraat	12			3011 RT	Rotterdam		
Kipstraat	16			3011 RT	Rotterdam		

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Rotterdam	AF			329

*Omschrijving***

Inleiding

BEDRIJFSVERZAMELGEBOUW 'Industriegebouw Goudsesingel' met EXPEDITIESTRAAT uit 1945-1951 naar ontwerp van het bureau Van Tijen & Maaskant met medewerking van E.F. Groosman. Het gebouw is gericht op de gezamenlijke huisvesting van middelgrote en kleine bedrijven en ligt aan de zuidzijde van de Goudsesingel, een brede verkeersweg in het wederopbouwgebied ten oosten van het

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Rotterdamse stadshart. Het beslaat een bouwblok dat verder begrensd wordt door de Kipstraat, het Achterklooster en de Goudsewagenstraat. Uit het Interbellum zijn enkele voorbeelden van collectieve bedrijfshuisvesting bekend, gebaseerd op ideeën uit het buitenland. In de jaren '30 werd het bouwtype in Rotterdam ook gezien als oplossing voor het saneren van oude stadswijken en W. van Tijen en H.A. Maaskant maakten hier ontwerpen voor. Na het bombardement op Rotterdam werd het hiervoor ontwikkelde prototype ingezet ten behoeve van de wederopbouw van bedrijfsruimte voor kleine ondernemingen in de stad. Door de gemeente en de Kamer van Koophandel werd in 1940 de Industriestichting Rotterdam opgericht om deze bedrijfsgebouwen, gefinancierd door de overheid en investeerders, te realiseren. De collectieve gebouwen werden een belangrijk element in het wederopbouwplan voor de stad, niet alleen omdat herbouw op individuele basis voor deze sector economisch niet uitvoerbaar was, maar ook omdat het bouwtype kon bijdragen aan de gewenste grootschaligheid in het stadsbeeld. In de nieuwe gebouwen kwam ook een sociaal aspect aan bod; de moderne collectieve voorzieningen en de aandacht voor licht en lucht in de gestandaardiseerde werkruimten konden bijdragen aan betere arbeidsomstandigheden voor werknemers. In de expressieve architectuur van het gebouw is de door Van Tijen zo benoemde 'shake-hands'-gedachte tot uitdrukking gebracht in een zowel constructieve als decoratieve toepassing van beton in combinatie met baksteen.

Omschrijving

Het **BEDRIJFSVERZAMELGEBOUW** beslaat een bouwvlak van 110 meter breedte en 53 meter diepte. Het bestaat uit drie vleugels van 6 bouwlagen hoog in een U-vormige opzet met aan de zuidzijde van de hof een laag bouwvolume van vijf geschakelde bedrijfshallen. Hoogbouw en werkhallen zijn aan de hand van een gewapend betonskelet opgetrokken en zijn elkaar complementerende, maar zelfstandige vormgegeven volumes. Op de begane grond van het hoofdvolume zijn winkels en toonzalen ondergebracht, op de vier verdiepingen gestandaardiseerde en flexibel in te delen bedrijfsruimten. De hoofdentree bevindt zich in het midden van de langgerekte vleugel aan de Goudsesingel. Deze geeft -oorspronkelijk in de vorm van een open hal- toegang tot een centraal trappenhuis met liften en tot een collectieve **EXPEDITIESTRAAT**. Het trappenhuis leidt naar galerijen aan de achtergevels die de ontsluiting vormen van de gestandaardiseerde bedrijfsruimten op de verdiepingen en ook in verbinding staan met secundaire trappenhuizen met liften in de zijvleugels van het gebouw. De bijbehorende toegangen op straatniveau zijn gecombineerd met de doorgangen naar de expeditiestraat in deze vleugels. De kapverdieping van de hoofdvleugel bevatte oorspronkelijke collectieve voorzieningen zoals kantines. Ter plaatse van de zijvleugels zijn op deze verdieping enkele woningen ondergebracht. De gevels van het hoofdvolume worden geleed door een vooruitspringende, deels met baksteen omkleedde en deels onbehandeld gelaten kolomconstructie. De kolommen zetten zich boven de gevelrand voort als uitwendige dakspanten van de zadeldaken die de vleugels afsluiten. De kapverdieping is iets teruggelegd waardoor een galerij aanwezig is. De gevels zijn ruimhartig van glas voorzien door grote vensters die zijn opgenomen in de terugliggende geveldelen tussen de uitspringende lisenen. Ze worden van elkaar gescheiden door ranke bakstenen borstweringen. Op vier plaatsen heeft de gevel aan de Goudsesingel sterke verticale accenten in de vorm van zones met balkons die in de dakzone worden afgesloten door steekkappen. De balkons en de galerijen langs de kappen zijn voorzien van decoratieve, opengewerkte betonnen balustraden. De hoge begane grondverdieping is gerelateerd aan de dubbele hoogte van de hierachter gesitueerde winkelruimten met entresolverdieping. De doorlopende luifel ter plaatse van de etalages aan de Goudsesingel geeft een sterk horizontaal accent. De zijvleugels kennen een vergelijkbare gevelbehandeling, maar de vier zuidelijke traveeën zijn in afwijking van de transparante behandeling van de begane grond elders, voorzien van een gesloten gevelinvulling met glazen bouwstenen rond toegangsdeuren. Boven de doorgangen naar de expeditiestraat in de zijvleugels verticale reeksen met inpandige balkons. De galerijen langs de achtergevel van de hoofdvleugel lopen door tot de trappenhuizen en zijn voorzien van stalen borstweringen. In het midden ter plaatse van het centrale trappenhuis een vertikaal accent in de gevel doordat de galerijen en de luifel

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

van de bovenste verdieping risaleren. Aan weerszijden van deze zone oorspronkelijk hijsmasten. De symmetrische indeling van de gesloten kopgevels aan het Achterklooster worden bepaald door de centraalgeplaatste terugliggende laadzone, oorspronkelijk met hijsbalk.

In het interieur van het hoofdgebouw is in de hoofdopzet de voor het gebouw kenmerkende organisatie van ruimtes en ontsluitingen herkenbaar bewaard gebleven, alsmede nog enkele bijzondere onderdelen zoals de wenteltrap als beeldbepalend element in de representatieve centrale hal.

De werkhallen zijn opgebouwd uit reeksen gewapend betonnen spanten met licht hellende dakschilden voorzien van lichtstraten. Aan de expeditiestraat kragen de zadeldaken uit en zorgen ze voor een karakteristieke, golvende daklijn. Aan het Achterklooster kragen de daken eveneens uit en worden ze onderbroken door topgeveltjes. De kopgevels hebben een symmetrische indeling met toegangen in het midden. Aan de expeditiestraat bestaan ze uit betonnen puien met baksteenvullingen aan weerszijden van hoge deuren met bovenlicht. De bovenpuien zijn ingedeeld in vierkante ramen. Aan het Achterklooster terugliggende entrees onder halfinpendige balkons, oorspronkelijk voorzien van buismetalen balustraden. De puien zijn hier voorzien van kunststenen panelen. In de expeditiestraat loopt langs de gevels een langgerekte, door toegangsbruggen onderbroken, koekoek ter ontsluiting van de kelders.

Waardering

Het **BEDRIJFSVERZAMELGEBOUW 'Industriegebouw Goudsesingel'** met **EXPEDITIESTRAAT** is van algemeen belang als essentieel toonbeeld van de vroege Wederopbouw (1940-1958) vanwege:

- de typologische betekenis vanwege de innovatiewaarde als vroeg maar volledig ontwikkeld voorbeeld van collectieve bedrijfshuisvesting, gebaseerd op vooroorlogse modellen, dat veel navolging heeft gekend in Nederland. Voor het gebouwtype is de doordachte logistieke organisatie met een expeditiestraat en galerijen kenmerkend en de combinatie met een afzonderlijk werkhallengebouw;
- de cultuurhistorische waarde voor de sociaaleconomische geschiedenis van deze periode als uitdrukking van de schaalvergroting na de Tweede Wereldoorlog en herstel van bedrijvigheid, in het bijzonder verbonden met de geschiedenis van de wederopbouw van Rotterdam waarin het gebouwtype een belangrijke rol kreeg. Het gebouw heeft vanwege de verbondenheid met de Rotterdamse wederopbouw een belangrijke symboolwaarde;
- de architectuurhistorische waarde als voorbeeld bij uitstek van 'shake hands'-architectuur in een voor de bouwtijd kenmerkende en overtuigende combinatie van constructief en decoratief-esthetisch toegepast beton en baksteen;
- de hoogwaardige esthetische kwaliteiten van het ontwerp, waarbij een expressieve geveldetaillering en functionele organisatie van het grootschalige bouwprogramma tot een fraai geheel hebben geleid;
- de architectuurhistorische betekenis als hoofdwerk in het oeuvre van de toonaangevende architecten Maaskant en Van Tijen, in het bijzonder omdat het gebouw illustratief is voor de samenwerking tussen deze architecten;
- de stedenbouwkundige waarde vanwege de beeldbepalende rol in de omgeving en vanwege de samenhang met de omringende bebouwing die eveneens uit de wederopbouwperiode dateert.

Hoofdcategorie

Subcategorie

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Boerderijen, molens en bedrijven

Industrie